

Werkgroep 3: Monitoren IBA's en oppervlaktewater

11 juni 2021

Inhoud

1. Leeswijzer.....	1
2. Doel en participatievorm, mandaat werkgroep.....	2
3. Update IBA Coach.....	2
4. 0-meting in uitvoering (waterschap).....	3
5. Discussiestuk Tjalf: watersysteem kwaliteit.....	4
6. TKN: rapportage LeAF pathogenen en micro's.....	4
7. Veldonderzoek LeAF.....	5
8. Uitwerken ideeën Waterlab: sensing en monitoring.....	5
9. Samenvatting en afsluiting.....	6
Antwoorden op de door de werkgroep gestelde vragen: Huiswerk.....	6
10. Presentatie.....	6

1. Leeswijzer

Deelnemer	Organisatie
Dion van Oirschot	Rietland
Frank van Dien	ECOFYT
Gerrit Box	Kilian
Jonas Pelgröm	Wetlantec
Ton Koekoek	AkaNova
Sander Berkhout	Gebiedsorganisatie Oosterwold
Anouk Ouwehand	Gebiedsorganisatie Oosterwold
Jessica Smit	Gebiedsorganisatie Oosterwold
Han Drogelo	WSZZL
Johan Meijerink	WSZZL
Tiemen Nanninga	LeAF
Marien Abspoel	Bewoner
Tjalf Bloem	Bewoner, trekker platform
Martijn Bijmans	WaterLab
Geo van Dam	Bewoner/ procesbegeleider

Agenda:

1. Introductie
2. Doel en participatievorm werkgroep monitoren
3. Update IBA-coach
4. 0-meting in uitvoering: Update door Waterschap ZZL
5. Discussiestuk Platform Oosterwold (Tjalf): Watersysteem kwaliteit
6. Kort toegelicht: Rapportage LeAF Pathogenen en Microverontreinigingen
7. Veldonderzoek LeAF/Werkgroep

8. Toelichting idee WaterLab/gebiedsorganisatie: Sensoren en monitoren
9. Antwoorden op de door de werkgroep gestelde vragen: Huiswerk
10. Rapport LeAf pathogenen en Microvervuilingen: TKN
11. Samenvatting en afsluiting

2. Doel en participatievorm, mandaat werkgroep

Mededeling: Het waterschap sluit later aan in de bijeenkomst.

De werkgroep heeft 2 doelen:

- Praktische invulling geven aan doel om bestaande IBA's te monitoren
- Invulling geven aan het monitoren van het grond- en oppervlaktewater

Deelnemers: Platform/bewoners, waterschap, gemeente/gebiedsorganisatie en deskundigen (LeAf), en leveranciers.

- Trekker namens het Platform: Tjalf

Participatievorm: de regisserende overheid vraagt advies aan bewoners/initiatiefnemers en deskundigen, maar neemt zelf de besluiten.

Er is opdracht gegeven vanuit bestuurlijk overleg (1 oktober 2020) om deze werkgroepen te organiseren. Deze werkgroepen krijgen nadere onderbouwing doordat ze zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen Gemeente Almere, Gemeente Zeewolde, Waterschap ZZL en provincie Flevoland. In het besluit van het BO en in het uitvoeringsprogramma is opgenomen dat burgerparticipatie is behoeft bij een aantal werkgroepen, waaronder deze welke zijn georganiseerd. In het uitvoeringsprogramma van de SOK is bodemlozing ook genoemd als werkgroep waarbij er participatie is behoeft. Deze zal nog worden georganiseerd.

Er wordt opgemerkt door een deelnemer dat het mandaat voor handhaving en monitoren door het Waterschap duidelijk is, wat niet duidelijk wordt bevonden is of er afspraken zijn gemaakt over het mandaat van het monitoren van de IBA's.

Reactie: Het mandaat van de IBAs, zelf buiten juridische toezichthouding om, ligt bij de eigenaar en leverancier van de IBA.

Vraag: In welke werkgroep hebben deze actoren wel het mandaat? Het waterschap kan zelf niet reageren omdat zij (nog) niet aanwezig zijn.

Een andere deelnemer geeft aan dat deze werkgroep meer gaat over het proces en achtergrond, terwijl waarover een vraag wordt gesteld meer over de technische/praktische kant gaat. Dat laatste valt dan onder de werkgroep 4 'verbeteren IBA's'.

De zorg wordt uitgesproken door een deelnemer dat de verdeling van de taken, monitoren en verbeteren, niet werkt: 'De deelnemers van de werkgroep verbeteren zouden moeten weten dat monitoring in deze werkgroep (werkgroep monitoren) wordt besproken en niet in de werkgroep verbeteren. In de werkgroep monitoren moet je de expertise bundelen en voor waken om het niet over zaken te hebben waar in deze werkgroep geen mandaat voor is.'

Reactie gebiedsorganisatie: Deze werkgroep hoeft zich niet te beperken tot het bespreken van thema's die alleen ten behoeve zijn van besluitvorming van het waterschap en de gemeente. We kunnen het hier ook hebben over de monitoring ten behoeve van verbetering van de IBA's als het gaat om specifieke projecten/ideeën die meer het proces van monitoren raken. Twee voorbeelden worden vandaag besproken, website waterkwaliteit en sensing voor bewoners toegelicht door WaterLab.

3. Update IBA Coach

Naar aanleiding van de oproep via een brief van de Leverancier over de partijdigheid van de aangenomen IBA-coach, is er besloten om de rol door een andere persoon te laten vervullen. Civitas blijft wel de organisatie die de IBA-coaching trekt.

N.a.v. de brief heeft er ook een overleg plaatsgevonden tussen het projectteam Afvalwater en de leveranciers om de verwachtingen nader te bespreken. Hieruit is gekomen dat het profiel moet voldoen aan:

- Moet onafhankelijk zijn. Geen banden met marktpartijen.
- Communicatief-vaardig zijn.
- Moet mensen helpen bij het mogelijk rioleren, naar collectief of naar gemeentelijk hoofdriool
- Hoeft niet aan persoon te hangen, kan ook meerdere personen in 1 organisatie. Civitas heeft ook rioleringsexpertise.

In het gesprek zijn een aantal personen voor de rol voorgesteld, deze zijn doorgespeeld naar Civitas. Op het moment van de werkgroep is er nog geen nieuw persoon aangesteld. De namen worden niet genoemd, enerzijds ter bescherming van de persoon zelf en anderzijds om de persoon te kunnen screenen op partijdigheid.

Er wordt opgemerkt dat het belangrijk wordt gevonden dat bewoners ook inspraak kunnen hebben over wie de IBA-coach wordt. Daarbij wordt ook opgemerkt dat er gekeken moet worden naar belangenverstrengeling bij het aanleggen van kavelriolering.

Hierop wordt door de gebiedsorganisatie gereageerd; als je een mening hebt over wie de IBA-coach moet zijn en je wilt inspraak hebben, dan kan je je bij ons melden en dan gaan we met je in gesprek. Let wel, we moeten ervoor waken dat we alle adviesbureaus moeten uitsluiten omdat ze advies hebben gegeven of geven over IBAs/riolering aan welke partij dan ook. Bovendien legt de IBA-coach geen verplichtingen op, maar is een mediator tussen de partijen en geeft advies. Wat jij of de leverancier er dan mee doet is aan die partij.

4. 0-meting in uitvoering (waterschap)

Han Dorgelo van het Waterschap sluit aan bij de vergadering

De 0-meting is begonnen en op het moment dat de werkgroep plaatsvindt zijn er al een redelijk aantal monsternames gedaan. Het bemonsteren verloopt voorspoedig. Er is wel een klacht ingediend die lijkt te zijn veroorzaakt door negatieve berichten op social media, er wordt gekeken naar een manier om de zorgen van bewoners weg te halen door heldere berichtgeving over de resultaten. De wijze waarop monsters worden genomen is gestandaardiseerd, deze werkwijze wordt ook in Oosterwold zo uitgevoerd.

Er ontstaat in de werkgroep een discussie over hoe de 0-meting is aangekondigd en over het delen van gegevens/data. Over de aankondiging wordt aangegeven dat bewoners niet wisten wanneer monsters werden genomen en daardoor geen voorbereidingen hebben kunnen treffen (putje schoonmaken).

Er wordt gezegd dat in een vorige werkgroep zou zijn afgesproken dat bewoners wel bericht (er wordt gerefereerd naar een brief) zouden krijgen wanneer er een monstername zal komen zodat er tijdig voorbereidingen getroffen kunnen worden. Dit is volgens de deelnemers niet het geval.

Op bladzijde 2 van het verslag van de vorige werkgroep bijeenkomst op 23 april kan je teruglezen dat er is afgesproken dat bewoners een maand alvorens de start van de 0-meting zouden worden ingelicht. Dit is voorafgaand aan de werkgroep gebeurd. Het waterschap geeft aan dat de 0-meting een maand van tevoren is aangekondigd in de nieuwsbrief, er is ook aan de leveranciers aangegeven dat zij zelf de keuze kunnen maken om voorbereidingen, zoals het legen van het putje, te treffen of niet. De leveranciers geven aan dat dit niet in elk geval verstandig is om te laten doen en ook de metingen kan beïnvloeden.

Met betrekking tot de zorgen over het delen van gegevens; Het Waterschap heeft aan de leveranciers gevraagd of hun lijst met IBAs die al een half jaar in werking zijn klopt, zo niet waar nodig aan zou willen vullen en de verdere gegevens te controleren op juistheid ten behoeve van het uitvoeren van de 0-meting. Het waterschap heeft vertrouwen dat dit correct is gebeurd, maar door de twijfel in de werkgroep zal zij dit controleren.

Met betrekking tot het delen van de uitslagen, deze worden eerst gedeeld met de bewoner welke deze door kan geven aan de leverancier. De toestemming moet de leverancier regelen.

5. Discussiestuk Tjalf: watersysteem kwaliteit

We hebben in deze werkgroep al veel gesproken over de eerste doelstelling, monitoren IBAs, echter hebben we nog weinig gesproken over monitoren van de kwaliteit van het water in het hele gebied. In het geschreven stuk is misschien de indruk gewekt dat het over de IBAs gaat, maar dit moet er los van gezien worden. Het stuk gaat over hoe zou je gegevens kunnen verzamelen van waterkwaliteit in het gebied en hoe kan je deze beschikbaar maken voor de bewoners.

Er wordt natuurlijk al veel verzameld door het Waterschap, maar die gegevens zijn voor een leek niet toegankelijk (wel beschikbaar). Op welke manier kunnen we dan wel die gegevens zo presenteren dat het te begrijpen is?

Daarnaast moet er straks n.a.v. het invoeren van de omgevingswet en het daarbij horende digitale stelsel is de overheid verplicht om de informatie die zij heeft over waterkwaliteit te delen met burgers. De Rijksoverheid heeft bijvoorbeeld al een website met een overzicht van de waterstanden op nationaal niveau etc. Het zou interessant zijn om dit soort informatie te delen, maar dan meer lokaal. Misschien zelfs door handmatig die zaken in te voeren. De eind droom is een online omgeving met een kaartje van Flevoland waarop je kan inzoomen en van de verschillende gebieden de resultaten op een aantal parameters kan zien.

Eerste reactie van WaterLab: Sanimoter doet ongeveer hetzelfde, is het middel dat de STOWA gebruikt. Maar onduidelijk hoe intensief het bijhouden van een systeem zoals deze is.

Reactie Waterschap: Sanimonitor verzameld gegevens van IBAs over heel Nederland en Waterschap zet daar veel gegevens ook in m.b.t. IBA's. Maar de Sanimonitor gaat niet over waterkwaliteit. Er zit ook heel veel vertraging in tussen meet moment en tot het online staat omdat het verwerken veel tijd kost. Maar er wordt nu wel gekeken naar de Sanimonitor en hoe deze makkelijker te gebruiken is voor het Waterschap in de toekomst.

Het Waterschap heeft al eerder gekeken naar hoe burgers kunnen worden betrokken bij het monitoren/zelf meten van waterkwaliteit. Dat wil op zich heel goed op basis parameters, want daar zijn kits voor beschikbaar. Voor moeilijkere parameters wordt het lastig doordat de meetapparatuur, die enigszins betaalbaar zijn, onnauwkeurig zijn. Het wordt al heel snel duur. Ook de informatie die eruit komt is niet simpel. Belangrijke vraag die je je moet afvragen is in hoeverre wil je de informatie gaan gebruiken en waarvoor. Want hoe meer parameters je wil meten hoe duurder het wordt.

Reactie van Tjalf; Het Waterschap meet toch al heel veel over de waterkwaliteit in het gebied (Oosterwold) dus dat op een website zetten hoeft niet zoveel te kosten?

Waterschap; Dat klopt, in die zin kan er nagedacht worden over de opties door het Waterschap. De aanwezige deelnemers vanuit het Waterschap zijn van mening dat het een interessant idee is. Er is al heel veel informatie beschikbaar en online, maar de informatie wordt niet op een manier gepresenteerd dat je er wat aan hebt. We gaan in ieder geval bezig met een beter overzicht die je op internet kan terugvinden.

Rietland bevestigt dat het meten van waterkwaliteit niet zomaar gedaan kan worden met zelf met kitjes. Daarnaast moet je goed weten naar welke parameters je moet kijken om de kwaliteit te bepalen. Hiermee bevestigt hij de belangrijke vragen die gesteld moeten worden voordat je begint.

6. TKN: rapportage LeAF pathogenen en micro's

Het rapport is afgerond en opgestuurd naar opdrachtgever. Als er een akkoord op is dan gaat deze openbaar. Dit zal op korte termijn zijn.

Het effluent van IBAs is onderzocht op de aanwezigheid van pathogenen en micro's. Er is ook gekeken naar het effect van effluent lozen op het oppervlaktewater op de waterkwaliteit. Hierbij zijn geen metingen uitgevoerd. Er is uitgegaan van kerntallen en expertise die aanwezig is over de aanwezige type zuiveringen in het gebied en hoe deze zuivering werkt in het algemeen. Er is wel een algemene schouw gedaan in het gebied.

Het onderzoek concludeert dat er pathogenen in het effluent van IBAs zit en ook zoveel dat door het lozen van dit effluent het water niet voldoet aan de normen voor zwemwater en voor irrigatie (m.n. sproeien). Er zijn dus potentiële risico's.

Het stuk is geschreven voor de gemeente, het advies luidt dat er risico's zijn op de volksgezondheid dus zet het oppervlaktewater niet in als zwemwater of irrigatie voor standslandbouw.

Dit advies en vraag naar actie geldt voornamelijk voor de personen die aan stadslandbouw doen en hun producten gaan verkopen/uitdelen. Met name loopt men gevaar bij producten die je niet kookt voordat je ze geconsumeerd.

Dezelfde risico's zitten in het oppervlaktewater. Advies is dus ook niet om in het overige oppervlaktewater te gaan zwemmen.

Vraag: Is er gekeken naar PFAS? Is er gekeken hoe erg PFAS in het slib blijft zitten?

Antwoord: Er is niet specifiek naar gekeken. Wel is bekend dat bepaalde stoffen wel of niet goed worden gezuiverd. PFAS is een lastige stof om te zuiveren, dus het kan best zijn dat dit in het effluent zit (verdunt). PFAS is een aandachtspunt, maar de vraag is waar komt die PFAS vandaan in huishoudelijk effluent?

Reactie: Komt voornamelijk uit kleding.

Vraag/ Aandachtspunt: Dus het systeem haalt die de pathogenen er niet voldoende uit, dus die boerderijtjes die hun biologische voedsel besproeien gebruiken in de zomer het effluent als aanvulling om het waterverbruik te verminderen. Is het voor hun ook een probleem?

Antwoord: Het rapport beschrijft dat daar ook risico wordt gelopen.

Aanvulling: Voordat je je mening volledig vormt, lees eerst het rapport. In de nieuwsbrief heeft al wel gestaan dat je niet in je effluent of het oppervlaktewater moet zwemmen en je je groenten moet afspoelen.

7. Veldonderzoek LeAF

Het veldonderzoek is een week geleden verstuurd en door veel van jullie ingevuld. Feedback is verzameld en wordt verwerkt. Er is ook een voorstel gedaan, eigenlijk een verzoek, om het onderzoek te doen in het najaar omdat er op dit moment besproeid wordt. Als mensen hun waterverbruik van deze maand in gaan vullen zou dit veel hoger uitpakken dan gemiddeld. Als alternatief zou je ook bij een kleine groep nu kunnen meten en in het najaar weer.

Reactie: Dit veldonderzoek moet laagdrempelig blijven en we proberen zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Het doel van dit onderzoek is namelijk om een generaal beeld te krijgen van de omgang met influent en waterverbruik van bewoners van Oosterwold. Het aanvullende doel van het onderzoek maar ook de terugkoppeling daarvan is bewustzijn creëren bij bewoners. Het voorstel dat gedaan wordt valt onder de pilot groep die we gaan uitvoeren.

Reactie: Dit onderzoek kan leiden tot meer vragen dan antwoorden, dus je moet je afvragen of je dat wil.

Reactie: We willen graag dat mensen meer vragen gaan stellen want dan kunnen we ze bereiken en uitleggen dat er nog meer gebeurt.

Besluit: onderzoek gaat door; aanpassingen verwerken; doorsturen naar deelnemer die er nog naar wou kijken; laatste afstemming met gebiedsorganisatie (communicatie); opsturen naar inwoners Oosterwold.

8. Uitwerken ideeën Waterlab: sensing en monitoring

- Idee: FieldLab
 - o = Meetapparatuur ter beschikking stellen ter leen.
 - o = Mini lab in Oosterwold.

- Vragen aan de groep
 - Eigen metingen/sensoring leiden tot certificaat van resultaten?
 - Rol IBA-coach in het veld?
 - Aanvullende ideeën?
- Praktische mogelijkheden bekijken en hoe we dit samen op kunnen pakken (overheden), m.n. m.b.t. kosten.
- Vraag deelnemer: analyse wordt uitgevoerd door een professional? Want veel invloed op kwaliteit van de metingen.
- Vraag deelnemer: Hoe staat dit in relatie tot de bewoners; hoe ziet de samenwerking eruit?
- Het is geen toets. Maar wel om verbetering bij te houden
- Opmerking op certificaat: zorg dat je niet de indruk wekt dat het mini-lab de handhavingsmetingen van het waterschap vervangt.
- Vraag deelnemer: Wij werken al met sensoring, die geven een indicatie. Voor bewustwording wel goed.
- Vraag deelnemer: Neem meetinstrument van vrachtbelasting mee!
- WaterLab: Gaan we verder bespreken en uitwerken.
 - Er liggen ook kansen voor meten van pathogenen en micro's
- Vraag van gebiedsorganisatie in groep: Als we willen meten, het lab dichterbij de IBA-ist, in projectgroep oppakken? Met wie?

9. Samenvatting en afsluiting

In deze sessie zijn veel onderwerpen aan bod gekomen. Als eerste is er een update gegeven over het opnieuw inhuren van de IBA-coach, wel zal de gebiedsorganisatie verder gaan met Civitas.

Er is een update gegeven over de 0-meting en de deelnemers hebben hierover vragen kunnen stellen. De vragen gingen met name over AVG en het mandaat van de werkgroep. Veel van deze vragen zijn beantwoord in de bijeenkomst. M.b.t. AVG worden juristen van het waterschap maar ook de gemeente betrokken om advies te geven over het delen van gegevens. Er zal nogmaals worden gevraagd aan de juristen of het rechtmatig heeft plaatsgevonden.

Tjalf van het Platform heeft een idee voorgesteld aan de groep over het online kunnen monitoren van de waterkwaliteit in Oosterwold. Er wordt op dit moment al online data gedeeld van heel Nederland echter is deze data onduidelijk gepresenteerd. Het Waterschap geeft aan dat er al aan gewerkt wordt om een betere online omgeving te creëren. Er wordt wel aangegeven dat de data door handmatige verwerking niet de actuele situatie zal weergeven, maar wel 1 tot meer maanden vertraging.

LeAF heeft een korte terugkoppeling gegeven van de resultaten van het onderzoek naar pathogenen en micro's. Het onderzoek concludeert dat er pathogenen in het effluent van IBAs zit en ook zoveel dat door het lozen van dit effluent het water niet voldoet aan de normen voor zwembadwater en voor irrigatie (m.n. sproeien). Er zijn dus potentiële risico's waar bewoners rekening mee moeten houden.

LeAF heeft samen met de gebiedsorganisatie een veldonderzoek naar watergebruik opgezet, werkgroep leden hebben op de vragenlijst kunnen reageren. Het resultaat wordt na deze bijeenkomst gedeeld met de bewoners van Oosterwold.

Martijn Bijmans van het WaterLab en Sander Berkhout van de gebiedsorganisatie presenteren een idee om een mini lab met te lenen apparatuur voor bewoners om hun IBA te kunnen monitoren tijdens het verbetertraject. De deelnemers vinden het een interessant idee, zolang het gebruik van de apparatuur niet de werking van de IBAs verstoort en het geen of heel weinig kost om de apparatuur te lenen.

Antwoorden op de door de werkgroep gestelde vragen: Huiswerk

Door tijdgebrek is het in de bijeenkomst niet meer mogelijk geweest om "huiswerk" mee te geven voor de volgende sessie.

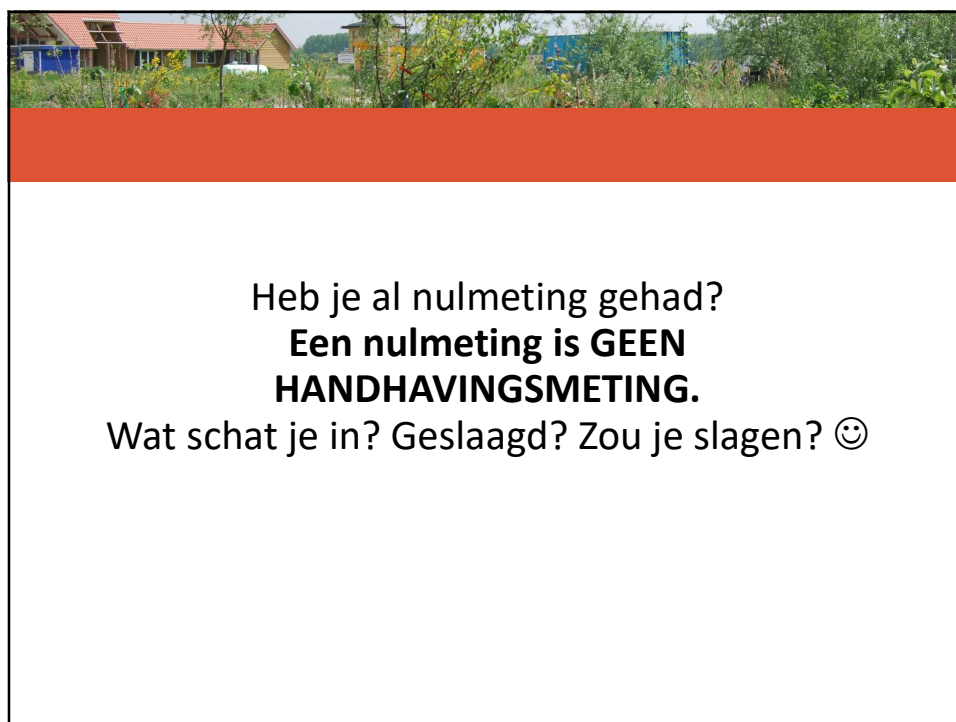
10. Presentatie

Zie bijlage onder dit document

7Klik hier om tekst in te voeren.

1

2

Agenda

- Introductie (15 min)
- Doel en participatievorm werkgroep Monitoren (5 min)
- Update andere Iba-coach (10 min)
- Nulmeting in uitvoering: update door Waterschap (15 min)
- Discussiestuk Tjalf/Platform Oosterwold: Watersysteem kwaliteit (15 min)
- Pauze (10 min)
- Veldonderzoek LeaF: terugkoppeling en uitrol (30 min)
- Uitwerken ideeën Waterlab bv sensing en monitoren: huiswerk (15 min)
- Antwoorden op aan werkgroep gestelde vragen: huiswerk (5 min)
- Rapport LeAf pathogenen en microvervuilingen: TKN (5 min)
- Samenvatting en afsluiting (15 min)

3

“Wat is het mandaat van deze werkgroep?” Doelstelling, scope en uitgangspunten

Deze werkgroep heeft twee doelen:

- Praktische invulling geven aan het doel om bestaande IBA's te monitoren;
- Invulling geven aan het monitoren van het grond- en oppervlaktewater in Oosterwold.

Deelnemers: Platform/bewoners, waterschap, gemeente/gebiedsorganisatie en deskundigen (LeAf), en leveranciers
Trekker namens het Platform: Tjalf

Participatievorm: de regisserende overheid vraagt advies aan bewoners/initiatiefnemers en deskundigen, maar neemt zelf de besluiten.

4

Intermezzo: update over de IBA coach...

Witte letters om de poepcoach weg te vegen

5

Update nulmeting

WATERSCHAP

ZUIDERZEE | **LAND**

UW WATERSCHAP

6

Discussiestuk vanuit Platform Oosterwold:
Tjalf Bloem

7

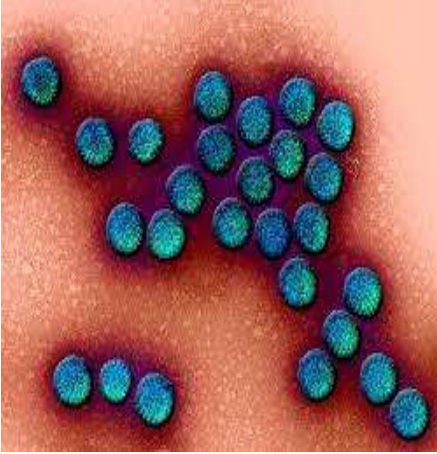
Pauze (10 min)

8

Pathogenen & Microvervuilingen

- Toelichting LeAF
- Vervolg?

9

Veldonderzoek LeAF

- Terugkoppeling LeAF
- Discussie reactief en alternatieven
- Het ene doen en het andere niet laten
- Besluit

10

Waterlab uitwerken ideeën

- Wegsturen naar een Lab:
- weinig mogelijkheid, standaard apparatuur en technieken
- Lab inrichten in Oosterwold
- Beperkte mogelijkheid, mogelijk nieuwe compacte systemen
- Draagbaar lab
- Grote mogelijkheid voor nieuwe betaalbare systemen
- Tijdelijke of permanente inline sensoren
- Grote mogelijkheid voor doorstroomsystemen en dipsensoren

- Meetapparatuur ter beschikking stellen
- Mini-lab in Oosterwold
- Eigen sensing en certificaat toestaan
- Rol IBA-coach in het veld
- Ideeën?

11

Samenvatting en acties

Zo blij dat de terrassen weer open zijn en we onze sociale contacten weer normaal kunnen onderhouden

12